

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده

www.jvfc.ir

دوره اول، شماره چهارم، پیاپی (۴)، زمستان ۱۳۹۹

صص ۸۶-۶۷

مدلسازی آسیب‌پذیری اجتماعی در محله‌ی حصارک شهر کرج با روش ANFIS و رگرسیون درختی

حسنعلی فرجی سبکبار، دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

احمد ایرانخواه کوخالو^۱، کارشناسی ارشد مخاطرات محیطی گرایش انسانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

زهرا عطاردی، کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری گرایش آمایش شهری دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۱۶

چکیده

آسیب‌پذیری اجتماعی مخلوق و آفریده روابط ساختاری گروه‌ها و نیروهای جامعه در برابر فشارهای مختلف طبیعت و تصمیمات و ظرفیت جامعه به منظور پاسخگویی و واکنش در برابر مخاطرات محیطی است. جذب مهاجرین با منشاء جغرافیایی متفاوت یکی از مهمترین عوامل و فاکتورهای موثر بر تنوع ساختار اجتماعی و تشدید حس لا مکانی در شهر کرج می‌باشد. تحقیقات نشان می‌دهد در برخی از محدوده‌های شهر کرج مانند محله حصارک (منطقه ۵ و ۶) به علت ساختار کالبدی به ویژه مشخصه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حاشیه‌نشینی ساکنین، فرصت برای آسیب‌های اجتماعی در مقایسه با سایر نقاط شهر بیشتر است. با توجه به اهمیت این موضوع تحقیق حاضر در پی ارائه‌ی مدلی برای شاخص‌های آسیب‌پذیری اجتماعی این محله است تا الگوی این شاخص‌ها و تاثیر هر یک از آنها بر روی رضایتمندی یا عدم رضایتمندی ساکنین از محله مشخص شود. روش تحقیق به لحاظ ماهیت تحلیلی-اکتشافی بوده و حجم جامعه کل خانوارهای منطقه ۵ و ۶ شهر کرج و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۵۰ نفر محاسبه شد. داده‌های پژوهش از طریق فن پرسشگری به صورت تصادفی-احتمالی از محدوده مورد مطالعه جمع‌آوری گشته و با استفاده از شبکه‌عصبی مصنوعی و سیستم استنتاج‌فازی انفیس به مدل‌سازی هوشمند (پایگاه قواعد) و مدل رگرسیون درختی جهت تخمین عوامل موثر بر آسیب‌پذیری پرداخته شد. مدل پیشنهادی در این تحقیق از چند بعد قابل توجه می‌باشد؛ اول این که نتیجه آن، آرایه متدولوژی در این زمینه است که با معماری خاص و بهره‌گیری از هوش محاسباتی و پایگاه دانش ارزیابی محیطی انجام شده است و نتیجه دیگر آن ایجاد یک پایگاه دانش براساس مجموعه‌ای از معیارها است که می‌تواند به صورت هوشمند با توجه به شرایط محیط به ارزیابی وضعیت منطقه و همچنین موارد مشابه بپردازد.

واژگان کلیدی: مدلسازی، انفیس، رگرسیون درختی، آسیب‌پذیری اجتماعی، حصارک کرج.

۱. مقدمه

آسیب‌پذیری اجتماعی مخلوق و آفریده‌ی روابط ساختاری گروه‌ها و نیروهای جامعه در برابر فشارهای مختلف طبیعت و تصمیمات و توانایی و ظرفیت جامعه و افراد به منظور پاسخگویی و واکنش در برابر حوادث طبیعی است (فروعی، ۱۳۸۹: ۵۷) آسیب‌پذیری اجتماعی مکان‌ها به صورت سیاست گروه‌های اجتماعی به اثر مخاطرات و همچنین میزان پایداری و توانایی آن‌ها برای ترمیم مجدد خود تعریف می‌شود. این ویژگی‌ها تابعی از خصوصیات جمعیتی مردم (سن، جنس و...)، اقتصادی و فیزیکی است (احد نژاد روشتی، ۱۳۸۹: ۷۵). جوامع شهری امروزی با تمام تنوع، آکنده از مسائل و مشکلاتی است که ریشه‌های اجتماعی آن از ابعاد دیگر پررنگ‌تر به نظر می‌رسد (آرماس و گاوریس، ۲۰۱۳). بسیاری از آسیب‌های اجتماعی مانند مشکل مسکن، محیط زیست، ترافیک، بهداشت عمومی، اشتغال، آموزش، حاشیه نشینی، طلاق، اعتیاد، قتل، سرقت و ... در شهرها شکل می‌گیرند و به دلیل تراکم جمعیت غالباً از دیده‌ها پنهان می‌مانند (بیرکمن و همکاران، ۲۰۱۳). همچنین شهرها مکان تغییرات اجتماعی، نوآوری، خلق ادبیات، هنرها، اکتشافات و بسیاری از پدیده‌های انسانی است. نظام شهری نیازمند نوعی نوزایش در عصر حاضر است. شهرها فقط مکان‌های فیزیکی با عناصر ساختی نیستند، بلکه دارای روابط و ارتباطی‌اند که حیات ارگانیکی شهرها را سامان می‌دهند (ابراهیمیان فجری و همکاران، ۲۰۱۴). بطور کلی، مسائل و مشکلات زندگی امروزی، زاینده زندگی شهری است بسیاری از نیازهای اجتماعی به زندگی شهری دامن می‌زنند و این نیازها با توجه به شدت رشد و توسعه نواحی شهری و سطح اقتصادی در نوسان است. برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در راستای توسعه اجتماعی، اقتصادی و عمرانی شهر در گرو ارزیابی درست از وضعیت موجود و به‌ویژه شناخت نیازهای مردم در محله‌های مختلف شهر است (فرجی سبکبار و همکاران، ۲۰۱۷). شهر کرج امروزه به عنوان یک شهر ناهمگن با ساختار اجتماعی آسیب‌پذیر

شناخته می‌شود. جذب مهاجرین با منشاء جغرافیایی متفاوت یکی از مهمترین عوامل و فاکتورهای موثر بر تنوع ساختار اجتماعی و تشدید حس لا مکانی در این شهر محسوب می‌شود. از طرفی شکل‌گیری جدایی‌گزینی اجتماعی - فضایی و تحمیل الگوی دینامیک ناموزونی از توسعه فضایی شهر نیز نتیجه‌ای از واگرایی جریان‌های جمعیتی این شهر است. شهر کرج امروزه از دیدگاه آسیب‌شناختی اجتماعی از جمله کلانشهرهای نالیمن ایران بوده و شیوع انواع جرایم و آسیب‌های اجتماعی و تشدید پس‌افتادگی فرهنگی در غالب روستایی شدن فضاها در بخش‌های خاصی از شهر از شاخصه‌های اصلی نالیمنی اجتماعی در شهر کرج می‌باشند (محمدی دهچشمه، ۱۳۹۰). تحقیقات نشان می‌دهد در برخی از محدوده‌های شهر کرج مانند محله حصارک (منطقه ۵۶) به علت ساختار کالبدی به‌ویژه مشخصه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حاشیه نشینی ساکنین، فرصت برای آسیب‌های اجتماعی در مقایسه با سایر نقاط شهر بیشتر است (حیدری جوار، ۱۳۹۲). حصارک از قدیمی‌ترین مناطق کرج به شمار می‌رود و دارای موقعیت آب و هوایی و محیط طبیعی و اقلیمی ویژه است. ضرورتی که انجام این تحقیق داشت، با توجه به مراجعات مکرر به این منطقه و همچنین مشاهدات و مطالعات در مورد منطقه و مصاحبه با افراد محلی، درکی را از این منطقه بوجود آورد که دارای وضعیت نامطلوبی در یک سری از مسائل اجتماعی است. بدنبال همین موضوع به بررسی و مقایسه‌ی تجربیات عینی و فردی با آمارهای ثبت شده‌ی بعضی از این مسائل پرداخته شد، که نتیجه بدست آمده از نابسامانی این مسائل اجتماعی در منطقه خبر داد. از این رو پژوهشگران مجاب به ارائه‌ی مدلی برای شاخص‌های آسیب‌پذیری اجتماعی این محله شدند تا الگوی این شاخص‌ها و تاثیر هر یک از آنها بر روی رضایتمندی یا عدم رضایتمندی ساکنین از محله مشخص شود.

۲. مبانی نظری

واژه آسیب اجتماعی از علوم زیستی گرفته شده و از قرن نوزدهم وارد جامعه شناسی شده است. آسیب‌شناسی در علوم زیستی عبارت است از مطالعه و شناخت ریشه‌ی بی‌نظمیها در ارگانیسم انسانی. جامعه‌شناسان در اوایل قرن بیستم با اقتباس این واژه از علوم پزشکی و زیستی، آن را برای مطالعه مسائل اجتماعی بکار بردند (ستوده، ۱۳۸۹). از همین رو نخستین رویکرد نظری در خصوص مسائل اجتماعی نیز همان رویکرد آسیب اجتماعی نام گرفت. پس از آن با ظهور رویکردهای نظری دیگر برخی از جامعه‌شناسان برای تبیین آسیب‌های اجتماعی از واژه مسئله اجتماعی استفاده کردند، اما اکثر آنها بخصوص در داخل کشور ترجیح داده اند واژه آسیب‌های اجتماعی را بکار ببرند. بر همین اساس اصطلاح آسیب‌شناسی اجتماعی برای مطالعه وریشه‌یابی بی‌نظمی‌های اجتماعی بکار می‌رود. لذا می‌توان گفت آسیب اجتماعی به هر نوع عمل فردی یا جمعی اطلاق می‌شود که در چارچوب اصول اخلاقی و قواعد رسمی و غیر رسمی جامعه قرار نمی‌گیرد و در نتیجه با منع قانونی

و یا اجتماعی روبرو می‌گردد. به عبارت دیگر آسیب شناسی اجتماعی عبارت است از مطالعه نابسامانی و اختلال و عدم هماهنگی و تعادل در کارکردهای مربوط به کالبد حیات اجتماعی انسانها. هرچند که اصطلاح آسیب شناسی از دیدگاهی کارکردی از علوم زیست شناختی به عاریت گرفته شده است؛ اما در مباحث جامعه شناختی هدف آسیب شناسی اجتماعی را با تسامح، شناخت کج رفتاری، علل و عوامل، انواع و پیامدهای آن می‌دانند (صدیق سروستانی، ۱۳۸۷: ۱۰-۱۱). برای تبیین ماهیت آسیب‌های اجتماعی هفت رویکرد نظری وجود دارد که هر کدام تعریف، علل و سببها، شرایط پیدایش آسیب، پیامدهای آسیب و راه‌حل‌های غلبه بر آن را در تمایز با یکدیگر تشریح کرده اند. این رویکردها عبارتند از رویکرد آسیب اجتماعی، رویکرد بی‌سازمانی اجتماعی، رویکرد تضاد ارزش‌ها، رویکرد کج رفتاری اجتماعی، رویکرد انگ‌زنی، رویکرد انتقادی، و رویکرد برساخت-گرایی اجتماعی. جدول زیر تشریح مختصر این رویکردهای نظری را نمایش داده است:

جدول (۱): رویکردهای هفت گانه آسیب‌های اجتماعی

ردیف	رویکردهای نظری	آسیب‌های اجتماعی	علل آسیب‌ها	شرایط	پیامدها	راه حل‌ها	نظریه پردازان
۱	رویکرد آسیب‌شناسی اجتماعی	تخلف از انتظارات جامعه	ناکامی در جامعه پذیری	شرایط وقوع آسیب معطوف به افراد و محیط است	افزایش هزینه‌های نظم اجتماعی	جنبش اصلاح نژاد- آموزش اخلاقیات طبقه متوسط به مشکل آفرینان- اصلاح نهادهای بیمار	چالز هندری، اسمیل اسمیت، روز نبرگ ^۱ (۱۹۱۱)

۱: Charles Hendry, Smile Smith, Rosenberg

۲	رویکرد بی‌سازمانی اجتماعی	عدم توفیق مقررات	تغییرات اجتماعی	عدم تعادل در بخش‌های نظام اجتماعی	فشار روانی تغییر در نظام اجتماعی - اختلال در نظام اجتماعی - فروپاشی نظام اجتماعی	تشخیص درست و ایجاد تعادل مجدد - کاهش سرعت تغییرات تکنولوژیک	چالز کولی، دبلیو ای توماس، فلورین زنانیکی ^۱ (۱۹۲۷)
۳	رویکرد تضاد ارزش‌ها	ناسازگاری با ارزش‌های جامعه	تضاد ارزش‌ها یا منافع	رقابت و برخورد گروه‌ها	پرهزینه بودن تضادها - از بین رفتن ارزش‌های مهم	توافق - معامله - زور	ریچارد فولر، ریچارد مایرز ^۲ (۱۹۴۱)
۴	رویکرد کج رفتاری اجتماعی	تخلف از انتظارات بهنجار جامعه و فاصله گرفتن از هنجارها	جامعه‌پذیری نامتناسب	فرصت‌های محدود یادگیری - فرصت‌های افزایش یافته کجروی - فرصت‌های محدود برای دست‌یابی به اهداف مشروع	پرهزینه بودن پیامدهای اجتماعی و ایجاد اجتماع نامشروع	جامعه‌پذیری مجدد - افزایش تماس گروه‌های اولیه مهم با الگوهای رفتاری مشروع	ادوین سادرلند) نظریه پیوند افتراقی)، رابرت مرتون (نظریه آنومی) ^۳ (۱۹۴۹)
۵	رویکرد انگ زنی	وضعیتی که در آن رفتارهایی مسئله‌دار یا انحرافی تلقی شده‌اند	توجه مردم یا عوامل کنترل اجتماعی به موضوع	شرایطی که در آن امکان انگ زدن وجود داشته باشد	انگ زدن خود باعث تولید آسیب‌های اجتماعی می‌شود	تعریف آسیب تغییر پیدا کند - سود مادی انگ زنان از بین برود	ادوین لمبرت، هاوارد بکر ^۴ (۱۹۵۱)
۶	رویکرد انتقادی	آسیب اجتماعی ناشی از استثمار طبقه کارگر است	جامعه سرمایه‌داری	شدت و سلطه تضاد طبقاتی، آگاهی طبقه کارگر، تغییر در اوضاع اقتصادی	افزایش نرخ جرم	فعالیت سیاسی	ریچارد کوئینی، ویلیام چمبیلز ^۵ (۱۹۷۳)

۱ : Chales Gypsy , W. Thomas, Florin Znanyky

۲ : Richard Fuller, Richard Myers

۳ : Edwin Sutherland, Robert Merton

۴ : Edwin Lumbert, Howard Becker

۵ : Richard Quinny, William Chambilles

۷	رویکرد رئیس اجتماعی محله	وضعیت‌های که به لحاظ فرهنگی، پر درس، قابل تغییر و نیازمند تغییر هستند	فعالیت‌های تعریف مسئله توسط مردم	فرایند تعامل بین ساکنان و پاسخگویان	ابهام بیشتر در شناخت آسیب‌های اجتماعی	سکوت در ارائه راه حل	کیتسوز، اسپکتور (۱۹۷۳)
---	-----------------------------------	--	--	---	--	-------------------------	---------------------------

منبع (رابینگتن و واینبرگ، ۱۳۹۳: ۲۲۶)

پلیس و محله، توانایی ساکنین در دستیابی به عملکرد واحد برای رفع مشکلات، حذف فعالیت‌های مجرمانه از محل (جلایی پور، ۱۳۸۷).

۲-۱-۲. نظریه‌های مددکاری اجتماعی

سطوح مختلف پیشگیری در مدد کاری اجتماعی عبارتند از: پیشگیری سطح اول: اطلاع رسانی و آگاه سازی، پیشگیری سطح دوم: ارائه خدمات و مداخله، پیشگیری سطح سوم: قادر سازی یا بازتوانی، پیشگیری سطح اول: اطلاع رسانی و آگاه سازی، در این سطح هدف این است که اقدامات اساسی جهت پیشگیری انجام شود به گونه ای که با ارائه اطلاعات و انجام اقدامات از ورود افراد به سطح دوم برای دریافت خدمات جلوگیری شود (موسوی چلک، ۱۳۸۳).

۲-۱-۳. رویکرد روانشناختی: نظریه‌های پیشگیری روانشناختی و رفتاری

دسته دیگری از نظریه‌های پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی به ابعاد روانشناختی و واکنش‌های رفتاری توجه کرده اند. مهمترین نظریه پردازان این نحله ایلیارد، لانگ و هیوز هستند که به طور مستقیم بحث پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی را در پیوند با مداخلات روانی و رفتاری مطرح کرده اند (ارونسون، ۱۳۸۵)

۲-۱-۴. رویکرد محیطی (نظریه‌های پیشگیری محیطی)

نظریه‌های پیشگیری محیطی، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی را مستلزم شناخت، حفظ و نگهداری، تغییر و یا طراحی و مدیریت محیط جغرافیایی آسیب‌های اجتماعی می‌دانند. این تئوریها عبارتند از: نظریه کانون‌های جرم خیز یا مکان محور HOT SPOT، نظریه چیدمان فضا، نظریه پنجره‌های شکسته، نظریه

۲-۱. الگوهای نظری پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی

پیشگیری در لغت به معنای جلوگیری کردن، جلو بستن و مانع سرایت آمده است و به مجموعه اقداماتی گفته می‌شود که برای جلوگیری از فعل و انفعالات زیان آور محتمل بر فرد به عمل می‌آید. در واقع پیشگیری برآورد خطر ارتکاب و انجام اقداماتی برای حذف یا کاهش خطر و ضرر و زیان ناشی از آن است. جامعه شناسان معتقدند پیشگیری از فرایند مستقل نیست بلکه عوامل متعدد اقتصادی اجتماعی فرهنگی سیاسی در سطوح داخلی و خارجی در آن دخیلند (معیدفر، ۱۳۷۸).

۲-۱-۱. نظریه هویت محله ای یا الگوی محله محور

در این نظریه محله گرایی نمونه ای از شکل زندگی جمعی در شهر است که در آن پیشگیری از آسیب اجتماعی متکی به مدد هویت محله ای ایجاد می‌گردد. از این منظر محله با استفاده از ظرفیت بالای سرمایه اجتماعی و استعداد ایجاد روابط درونی پایدار می‌تواند با کمک گروهها و انجمن‌های محلی موجب پیدایش محیطی امن و بدون آسیب اجتماعی باشد. هیرشی از نظریه پردازان این نظریه با برشمردن چهار عنصر تعهد، وابستگی، باورها و درگیری سعی داشته است از این متغیرها برای افزایش کنترل اجتماعی رفتارهای ناهنجار در سطح شهر استفاده کند. این فرمول هیرشی یک محله را به گونه ای بازسازی می‌کند که ساکنان آن قادر باشند محیطی به دور از آسیب‌های اجتماعی داشته باشند. هیرشی پیامدهای مثبت این امر را بدین گونه بر می‌شمرد: تعامل بیشتر افراد ساکن با هم، افزایش امنیت و ایمنی کودکان، نزدیک شدن رابطه

۲-۱-۶. رویکرد اقتصادی: نظریه توانمند سازی رویکرد اقتصادی در امر پیشگیری اجتماعی عمدتاً معطوف به مسئله فقر و سایر آسیب‌هایی است که از آن ناشی می‌شوند. الگوهای موجود در این رویکرد عمدتاً در مقیاس ملی مطرح اند و از همین رو در حیطه وظایف و ماموریت‌ها و یا مسئولیت‌های شهرداری تهران در امر پیشگیری از آسیب اجتماعی نمی‌گنجد (آقای، ۱۳۸۳). در ارتباط با آسیب‌پذیری‌های اجتماعی هفت رویکرد آسیب‌شناسی اجتماعی، بی‌سازمانی اجتماعی، تضاد ارزش‌ها، کج رفتاری، انگ زنی، رویکرد انتقادی و رویکرد برساخت‌گرایی مطرح است، که با معیارهایی همچون وضعیت اقتصادی، میزان رضایت، میزان امنیت، میزان اعتماد، میزان ارتباط و مشارکت بیان می‌گردد که نقش هر یک بسیار با اهمیت است. لیکن در حوزه پژوهش حاضر که تحلیل آسیب‌پذیری اجتماعی است با استعانت و راهنما از متخصصین این حوزه، از درون زیر معیارهای مذکور پانزده شاخص شناسایی گردیده است.

فضاهای قابل دفاع، نظریه طراحی محیطی CPTED (رهیافت‌های نوین پیشگیری، ۱۳۹۲).

۲-۱-۵. رویکرد حقوقی (نظریه عدالت سنجشی) رویکرد عدالت سنجشی (مدیریت ریسک جرم) یکی از رویکردهای پیشگیری است. در این رویکرد نمی‌توان جامعه‌ای عاری از آسیب یا بزه را تصور کرد اما می‌توان میزان و نرخ آن را در حد متعادل نگه داشت. یعنی میزان آسیب نباید از حد اشباع آن در جامعه بالاتر رود. در این رویکرد احتمال ارتکاب جرم توسط فرد پیش‌بینی شده و با توجه به اصول و تکنیک‌هایی که در این رویکرد وجود دارد فرد در گروه پرریسک، کم‌ریسک و یا دارای ریسک میانه قرار می‌گیرد که بر طبق آن تصمیماتی اعم از کیفری و غیرکیفری اتخاذ می‌شود. نظریه پردازان این رویکرد نظری فیلی و سیمون هستند (داوودی و اختر، ۱۳۹۲).

جدول (۲): بعد اجتماعی به همراه معیار و گویه‌های مربوطه

بعد	معیار	Id	شاخص / گویه
	وضعیت اقتصادی: A	A1	میزان فعالیت‌های اقتصادی در طول روز
		A2	وضعیت درآمدی خود و خانواده نسب به محله
		A3	وضعیت درآمدی
	میزان رضایت: B	B1	میزان رضایت از زندگی در محل سکونت
		B2	میزان رضایت از مسئولین محله
		B3	میزان رضایت از درآمد
	میزان امنیت: C	C1	میزان جرم و بزهکاری
		C2	میزان امنیت شغلی
		C3	وضعیت امکانات زیرساختی برای اشتغال زایی
	میزان اعتماد: D	D1	میزان وضعیت بهداشت محله
		D2	میزان رضایت از شغل
		D3	میزان کفایت درآمد فعلی برای هزینه زندگی
	میزان ارتباط و مشارکت: E	E1	احساس مسئولیت در برابر دیگران
		E2	میزان کمک به یکدیگر در مواقع نیاز
		E3	وضعیت اشتغال در محله تا چه حد مناسب است

۳. روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ هدف شناختی و ازمنظر ارائه راهکار برای شهر کاربردی است. این تحقیق به لحاظ ماهیت و روش تحلیلی-اکتشافی است و در آن از داده‌های کمی-کیفی استفاده شده است. تحقیق حاضر از نظر زمان به صورت مقطعی (۱۳۹۶-۱۳۹۷) بوده و به بررسی ابعاد آسیب‌پذیری اجتماعی در این برهه زمانی پرداخته است. نحوه کسب داده‌های تحقیق به چهار دسته تقسیم شده است: دسته اول کتابخانه‌ای و اسنادی، دسته دوم داده‌های رسمی و خاص که از مراکز تصمیم‌ساز همچون ارگانهای مسئول در شهرستان و مراکز تولید داده مثل مرکز آمار ایران حاصل شد. دسته سوم خود مردم و ساکنین محله مورد مطالعه اند، که در آن به دو روش مصاحبه و پرسش‌نامه داده‌های مورد نیاز جمع‌آوری گردید و در نهایت دسته چهارم جمع‌آوری داده‌ها از طریق مشاهدات عینی و ملاحظات میدانی بدست آمده است. داده‌های تحلیلی پژوهش از طریق پرسشنامه به تعداد ۳۵۰ برگ (با استفاده از روش نمونه‌گیری کوکران تعیین) و با مدل تصادفی احتمالی به صورت پراکنده از محدوده مورد مطالعه جمع‌آوری شده و سپس با وارد نمودن اطلاعات پرسشنامه‌ها به ابزارهای تحلیلی مرتبط شاخص‌های آسیب‌پذیری اجتماعی در محدوده جغرافیایی تحقیق مورد پردازش و مدل‌سازی قرار گرفته است.

۳-۱. ابزارهای تحلیلی درمتلب

سیستم استنباط فازی: سیستم استنباط فازی یکی از ابزارهای قدرتمند در حوزه سیستم‌های خبره و هوش مصنوعی است که در تحقیقات متعدد مورد استفاده قرار گرفته است (هایاشی و یتاداوا، ۲۰۱۴: کران و

راجسوت، ۲۰۱۱؛ راتاییک، ۲۰۱۴) دو موضوع اصلی که در مدلسازیهای فازی دنبال می‌شود، قابلیت تحلیل پذیری و دقت است. قابلیت تحلیل توانایی بیان رفتار واقعی سیستم به صورت قابل درک است، دقت و توانایی آرایه‌صادقانه سیستم-های فازی دقت آن را مشخص میکند. در عمل این دو به هم وابسته هستند و یکی از این دو بر دیگری برتری و چیرگی میابد. هنگامی که قابلیت تحلیل بالاتر را دنبال میکنیم، دقت کاهش می‌یابد و زمانی که دقت افزایش میابد، قدرت تحلیل پذیری تنزل میابد. طراحان همواره در تلاش هستند که بین این دو تعادلی برقرار کنند. برای توسعه مدلهای فازی قابل اطمینا تر، طراحان بین چندمکانیسم یا جنبه طراحی دست به انتخاب میزنند: شکل تابع عضویت فازی، ترکیب طراحی پایگاه دانش 5 با کل سیستم فازی، کاهش قواعد، بسط ساختارمدل با استفاده از تعدیلگر زبانی، قواعد و نتیجه گیری، قواعد وزندهی، چارچوب عمومی براساس تئوری مجموعه های فازی است، قواعد اگر...آنگاه...، استدلال فازی است (فرجی سبکبار، ۱۳۹۵).

۳-۲. پایگاه دانش

پایگاه دانش از مجموعه های از قواعد و شرطهای (اگر)، آنگاه ساخته میشود که دانش متخصصان به سیستم منتقل شده و براساس این انتقال دانش به پایگاه قواعد، امکان تصمیمگیری و ارزیابی شرایط مختلف وجود دارد. پایگاه قواعد از مجموعه های قواعد فازی به شکل عبارات اگر- آنگاه تشکیل میشود و هدف انتقال تجربیات و دانش به سیستم است (چمنی، پورشهبابی، شیخ الاسلام، ۲۰۱۳)؛ برای مثال حالت چند ورودی و یک خروجی، قاعده t ام را به این صورت می‌توان بیان کرد:

$$R^t: \text{if } x_1 \text{ is } A_1^t \text{ And } x_2 \text{ is } A_2^t \text{ And } x_n \text{ is } A_n^t \text{ then } y \text{ is } B^t$$

متغیر ورودی در پایگاه قاعده t و به متغیر خروجی y در پایگاه قاعده مربوط میشود. موتور استنباط فازی: منطق

که در آن $x = (x_1 \ x_2 \ x_3 \ x_4)$ بردار ورودی، y متغیر خروجی و برچسبهای توابع عضویت مربوط به

گره‌های قاعده، گره‌های متوسط، گره‌های نتیجه و گره‌های خروجی می‌باشد و به طور مستقیم با هم ارتباط دارند هر گره دارای تابعی با پارامترهای قابل تنظیم یا ثابت است ساختار مناسب تکنیک انفیس متناسب با داده‌های ورودی، درجه عضویت، قوانین و توابع عضویت ورودی و خروجی انتخاب می‌گردد در مرحله آموزش با اصلاح پارامترهای درجه عضویت بر اساس میزان خطای قابل قبول، مقادیر ورودی به مقادیر واقعی نزدیک تر می‌شوند تکنیک انفیس از الگوریتم‌های یادگیری شبکه عصبی و منطق فازی به منظور طراحی نگاشت غیرخطی بین فضای ورودی و خروجی استفاده می‌کند و قابلیت خوبی در آموزش، ساخت و طبقه بندی دارد همچنین دارای این مزیت است که اجازه استخراج قوانین فازی را از اطلاعات عددی یا دانش متخصص می‌دهد و به طور تطبیقی یک قاعده بنیاد می‌سازد. علاوه بر این، می‌تواند تبدیل پیچیده هوش بشری به سیستم‌های فازی را تنظیم کند. قانون یادگیری آن بر پایه الگوریتم پس انتشار خطا با نگرش بر حداقل کردن میانگین مربعات خطا بین خروجی شبکه و خروجی واقعی می‌باشد.

۳-۴. مدل رگرسیون

در مدل‌های آماری، تحلیل رگرسیون یک فرایند آماری برای تخمین روابط بین متغیرها می‌باشد. این روش شامل تکنیک‌های زیادی برای مدل سازی و تحلیل متغیرهای خاص و منحصر بفرد، با تمرکز بر رابطه بین متغیر وابسته و یک یا چند متغیر مستقل، می‌باشد. تحلیل رگرسیون خصوصاً کمک می‌کند در فهم اینکه چگونه مقدار متغیر وابسته با تغییر هر کدام از متغیرهای مستقل و با ثابت بودن دیگر متغیرهای مستقل تغییر می‌کند. بیشترین کاربرد تحلیل رگرسیون تخمین امید ریاضی شرطی متغیر وابسته از متغیرهای مستقل معین است که معادل مقدار متوسط متغیر وابسته است وقتی که متغیرهای مستقل ثابت هستند. کمترین کاربرد آن تمرکز روی چندک یا پارامتر مکانی توزیع شرطی متغیر وابسته

تصمیم‌گیری، عملیات استنباط بر روی قواعد و شرایطی بنا نهاده شده است که نتیجه یا خروجیهای مستدل تولید شده را به هم وصل می‌کند. (فرجی سبکبار، ۱۳۹۵)

۳-۳. انفیس: شبکه تطبیق^۱ پذیر و سیستم استنتاج فازی

انفیس توسط دکتر راگر جانگ در سال 1993 معرفی شد. انفیس یک سیستم استنتاج فازی از نوع سوگنو است که بر اساس یک سری از داده‌های آموزشی موجود از فرآیند مربوطه قواعد آن بدست آمده و مقادیر بهینه پارامترهای آن تعیین می‌شود. در واقع انفیس یک سیستم استنتاج فازی است که خودش را با داده‌های آموزشی تطبیق می‌دهد. از آنجا که تعیین پارامترهای توابع عضویت در قسمت مقدم قواعد و همچنین تعیین ضرائب قسمت تالی قواعد همانند تعیین وزنه‌های شبکه عصبی بکمک روش‌هایی مثل الگوریتم‌های پس انتشار خطا انجام می‌شود انفیس واژه عصبی را یدک می‌کشد.

اساس انفیس بر پایه‌ای از مجموعه داده‌های ورودی است. این سیستم بر پایه (FIS) خروجی یک سیستم استنتاج فازی قوانین ترکیبی از سه جزء: توابع عضویت متغیرهای ورودی و خروجی (فازی کردن)، قوانین فازی (پایگاه قواعد)، استنتاج مکانیزم (ترکیب قواعد با ورودی فازی) و مشخصه‌های خروجی و نتایج، سیستم (غیر فازی سازی) است (کراگر و همکاران، ۲۰۱۱).

اولین بار جانگ (۱۹۹۳) توانست از قدرت‌های زبانی سیستم فازی و آموزش شبکه‌های عصبی استفاده نماید و سیستمی تحت عنوان سیستم‌های فازی بر پایه شبکه عصبی تطبیقی ارائه نماید (جانگ، ۱۹۹۳).

غالباً سیستم‌های انفیس را با استفاده از یک به سیستم فازی تاکاگی سوگنو - کانگ (TSK) به صورت ساختار شبکه‌های پیش‌رونده به‌کار می‌برند. ساختار انفیس شامل پنج لایه است که به ترتیب شامل گره‌های ورودی،

^۱: ANFIS (adaptive network-based fuzzy inference system)

۳-۶. مدل رگرسیون درختی^۱

مدل رگرسیون درختی یک درخت تصمیم دودویی است که در هر گره پایانی (برگ) روابط رگرسیونی خطی دارد که می‌تواند مقادیر عددی را پیش بینی کند. تولید مدل درختی در دو مرحله صورت می‌گیرد: مرحله اول شامل تعیین مناسب ترین پارامتر ورودی برای انشعاب و نیاز ضابطه (معیار) تقسیم برای تولید یک درخت تصمیم است. انتخاب پارامتر تقسیم مناسب و ایجاد نقطه انشعاب در درخت از اهمیت خاصی برخوردار است. روش‌های مختلفی برای انتخاب نقطه شکست وجود دارد. درختان تصمیم، نمونه‌ها را با مرتب کردن آنها در درخت از گره ریشه به سمت گره‌های برگ دسته بندی می‌کنند. هر گره داخلی در درخت، صفتی از نمونه را آزمایش می‌کند و هر شاخه ای که از آن گره خارج می‌شود متناسب با یک مقادیر ممکن برای آن صفت است. همچنین به هر گره برگ، یک دسته بندی منتسب می‌شود. هر نمونه، با شروع از گره ریشه درخت و آزمایش صفت مشخص شده به وسیله این گره و حرکت در شاخه متناسب با مقدار صفت داده شد در نمونه، دسته بندی می‌شود. این فرایند برای هر زیردرختی که گره جدید ریشه آن است تکرار می‌شود. روش‌های مختلفی برای انتخاب نقطه شکست وجود دارد که یکی از آنها است. مدل رگرسیون درختی یک مدل ناپارامتری و بدون هرگونه پیش فرض به منظور سنجش رابطه بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته یا هدف به کار می‌رود و از روشهای مهم داده کاوی است، به طور گسترده در تجارت، صنعت، مهندسی و سایر علوم استفاده شده است. مدل رگرسیون درختی ابزاری قدرتمند در تعیین مهمترین متغیرهای، مستقل و حل مسائل دسته بندی و پیش بینی است (بریمان و همکاران، ۱۹۸۴، ۲۸۲).

از متغیر مستقل معین است. در همه موارد هدف تخمین یک تابع از متغیرهای مستقل است که تابع رگرسیون نامیده شده است. در تحلیل رگرسیون تعیین پراکندگی متغیر وابسته اطراف تابع رگرسیون مورد توجه است که می‌تواند توسط یک توزیع احتمال توضیح داده شود. تحلیل رگرسیون به صورت گسترده برای پیش بینی استفاده شده است. تحلیل رگرسیون همچنین برای شناخت ارتباط میان متغیر مستقل و وابسته و شکل این روابط استفاده شده است. در شرایط خاصی این تحلیل برای استنتاج روابط عالی بین متغیرهای مستقل و وابسته می‌تواند استفاده شود. هرچند این می‌تواند موجب روابط اشتباه یا باطل شود بنابراین احتیاط قابل توصیه است. تکنیک‌های زیادی برای انجام تحلیل رگرسیون توسعه داده شده است. روش‌های آشنا همچون رگرسیون خطی و حداقل مربعات که پارامتری هستند، در واقع در آن تابع رگرسیون تحت یک تعداد محدودی از پارامترهای ناشناخته از داده‌ها تخمین زده شده است. رگرسیون غیر پارامتری به روش‌هایی اشاره می‌کند که به توابع رگرسیون اجازه می‌دهد تا در یک مجموعه مشخص از توابع با احتمال پارامترهای نامحدود قرار گیرند.

۳-۵. مدل‌های رگرسیون

مدل‌های رگرسیون شامل متغیرهای زیر است:

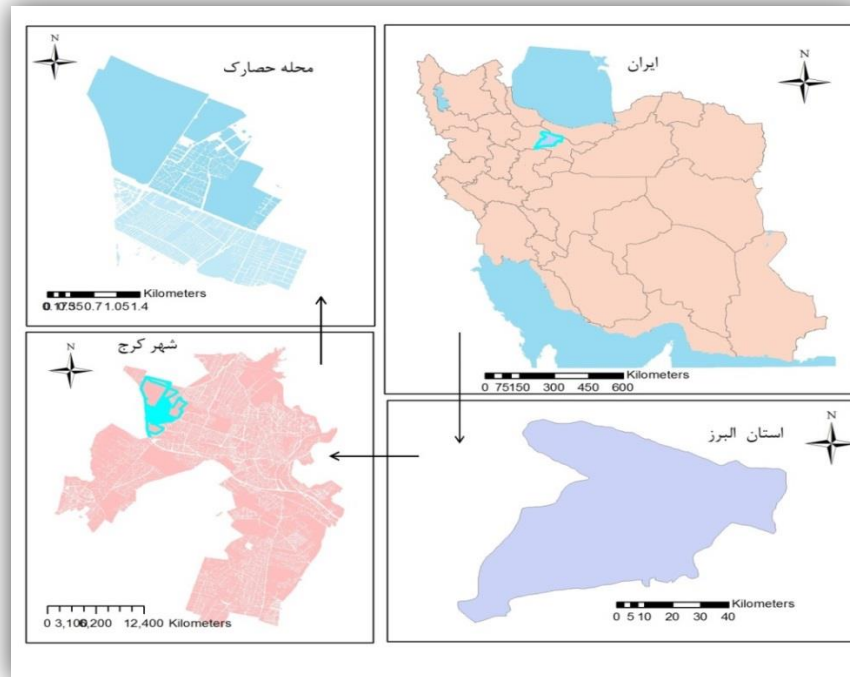
- پارامترهای ناشناخته، مشخص می‌شود و با یک مقیاس بردار نمایش می‌دهد.
- متغیرهای مستقل
- متغیر وابسته

در زمینه‌های مختلفی از کاربرد، اصطلاحات مختلفی به جای متغیرهای مستقل و وابسته استفاده می‌شود. یک مدل رگرسیون Y را به یک تابع از X مرتبط می‌کند. برای انجام تحلیل رگرسیون، شکل تابع باید مشخص شده باشد. گاهی اوقات شکل این تابع بر اساس دانشی درباره روابط بین Y و X بر روی داده تکیه دارد. فرض کنونی بردار پارامترهای ناشناخته به طول k است.

۴. معرفی منطقه مورد مطالعه

هوایی و محیط طبیعی و اقلیمی ویژه است. منطقه حصارک را به دو قسمت تقسیم کرده‌اند: یکی حصارک بالاست (منطقه ۶ شهرداری کرج) و آن دیگری حصارک پایین (منطقه ۵ شهرداری کرج) می‌باشد. (پاپی، عابدین: ۱۳۸۸).

شهرستان کرج در بین طول جغرافیایی ۱۱ تا ۵۰ و عرض جغرافیایی ۳۱ تا ۳۵ قرار دارد (حیدری جوار، ۱۳۹۲، ۲) و حصارک از قدیمی‌ترین مناطق کرج به شمار می‌رود. این منطقه دارای موقعیت آب و

شکل (۱). موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه (منبع سازمان آمار ایران، ۱۳۹۵)

۵. یافته‌های تحقیق

۵-۱. خصوصیات و جامعه آماری و پاسخگویان

به منظور جمع‌آوری قسمتی از داده‌های مورد نیاز پژوهش از روش پرسشنامه‌ای استفاده شده است که به همین منظور تعداد ۳۵۰ برگ پرسشنامه (با روش نمونه‌گیری ککران) برای تهیه داده‌ها توزیع و از نقاط مختلف منطقه مورد مطالعه با روش تصادفی-احتمالی تکمیل شد. خصوصیات فردی جامعه آماری پاسخ‌گویان بدین گونه است:

فراوانی سن پاسخگویان به پرسشنامه‌ها، نشان می‌دهد بیشترین درصد پاسخگویان بین سنین ۲۰ تا ۳۰

سال می‌باشند و میزان فراوانی نوع جنسیت پاسخگویان نشان می‌دهد میزان درصد پاسخگویان مرد (۷۴٪) از پاسخگویان زن (۲۶٪) بیشتر است، همچنین فراوانی و درصد نوع اشتغال پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که حدود ۱۱ درصد پاسخگویان به صورت دولتی و ۵۷ درصد به صورت آزاد، ۱۶ درصد به شغل خانه‌داری، ۹ درصد بیکار و ۷ درصد به سایر شغل‌ها اشتغال دارند. و فراوانی و درصد میزان تحصیلات پاسخگویان که در پنج دسته‌ی زیر دیپلم ۳۷ درصد، تا دیپلم ۴۲ درصد، تا لیسانس ۱۶ درصد، فوق لیسانس ۱ درصد و فوق لیسانس و بیشتر ۴ درصد قرار دارند است.

۵-۲. روش های هوشمند

در قسمت یافته های تحقیق با استفاده از روش های هوشمند مکانی به توصیف و رسم مدل ها و اشکال گرافیکی حاصل از تاثیر متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته پرداخته شده است: برای انجام این مرحله در نرم افزار متلب، ابتدا متغیرهای ورودی و خروجی (پاسخ) مشخص شد. سپس عوامل مؤثر بر آسیب پذیری انتخاب و شروع به برداشت آنها شد که پارامترهای شاخص های اقتصادی، میزان امنیت، میزان اعتماد و میزان مشارکت و ارتباط به عنوان متغیرهای ورودی (مستقل) و میزان رضایت از زندگی در محله به عنوان متغیر خروجی

(وابسته) لحاظ شده اند. در این قسمت پس از ایجاد پایگاه دانش (قواعد) به وسیله ی شبکه های عصبی مصنوعی و مدل سازی با سیستم استنتاج فازی (انفیس)، به تخمین و پیش بینی عوامل مؤثر در آسیب پذیری با مدل رگرسیون درختی پرداخته شده، و همچنین در بین داده های ورودی حساس ترین پارامتر بر میزان رضایت از زندگی در محله تعیین شده است؛

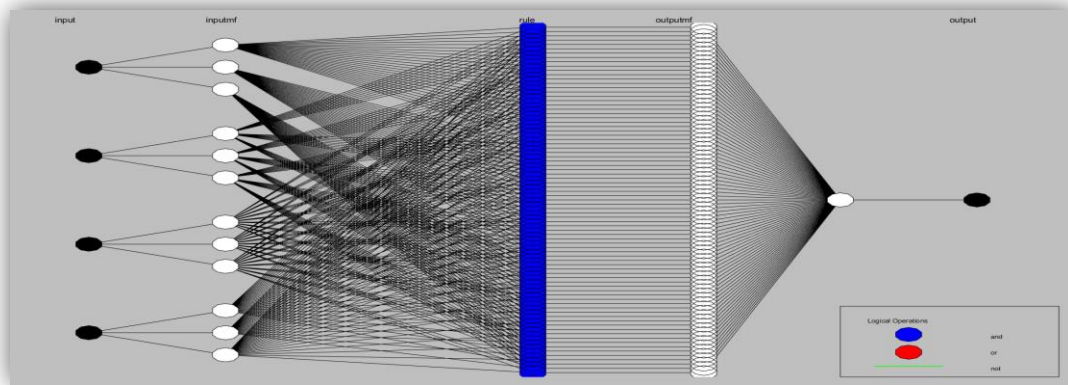
شکل (۲) نحوه ی پردازش واسط گرافیکی طراحی مدل انفیس و آموزش چگونگی ایجاد پایگاه قواعد را نشان می دهد:

شکل (۲). واسط گرافیک طراحی مدل anfis

قطعی کرد و انتخاب تعداد نرونهای لایه میانی به صورت سعی و خطا انجام می گیرد. در این تحقیق نیز تعداد لایه های مخفی متناسب با تعداد نرون ها لایه میانی بر مبنای مقایسه عملکرد شبکه ها انتخاب شد. شکل (۳) به نحوه پردازش سیستم هوشمند شبکه عصبی بر روی ورودی داده ها که چهار متغیر مستقل هستند و نحوه تاثیر آنها بر روی میزان رضایت که متغیر وابسته تحقیق می باشد و قسمت آبی گرگ های پنهان داده ها را نشان می دهد:

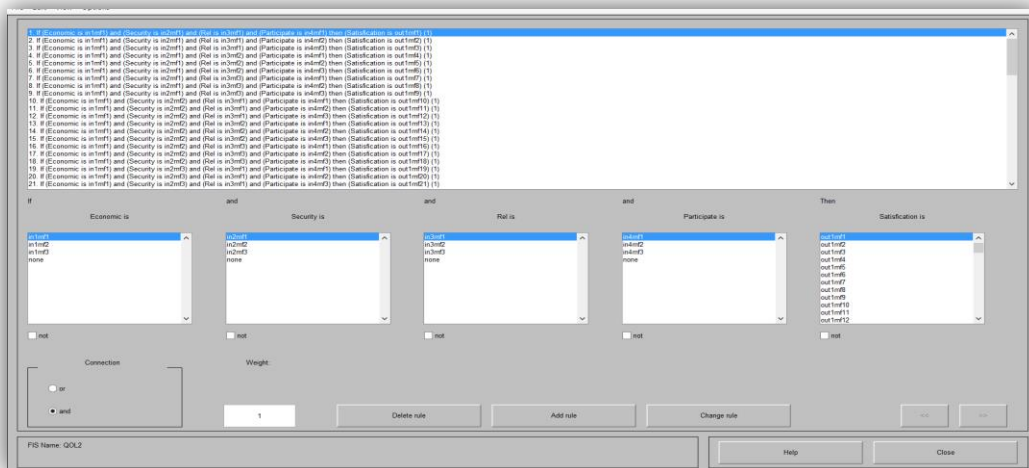
شبکه های پرسپترون چند لایه در کارهای پیش بینی قابلیت بسیار خوبی را از خود نشان می دهند به شرطی که نرون کافی در لایه مخفی وجود داشته باشد. اما باید به این نکته توجه داشت که تعداد نرونهای بیشتر در لایه مخفی ممکن است شبکه را دچار آموزش بیش از حد کرده و ممکن است شبکه قابلیت تعمیم خود را از دست دهد. در حالت کلی نمی توان در مورد تعداد لایه های مخفی و نیز تعداد مناسب نرونهای لایه مخفی اظهار نظر

شکل (۳). ساختار شبکه عصبی

به کمک پایگاه قواعد می توانیم به پیش بینی بپردازیم و یا شرایط آسیب پذیری را براساس شاخصهای تعیین شده مشخص کنیم و همچنین به نتیجه گیری و تخمین در مورد شرایط و موارد مشابه بپردازیم. در این تحقیق چهار شاخص اقتصادی، امنیت، اعتماد و مشارکت و ارتباط که متغیرهای مستقل و به عنوان ورودی پایگاه قواعد میباشند که به صورت شکل (۴) شرطی سازی شده و پارامترهای تاثیر گذار هر کدام را بروی خروجی سنجیده می شود:

محور مدل دانش بنیان، وجود پایگاه قواعد و دانش میباشد یک پایگاه قواعد فازی از مجموعه ای از قواعد اگر ... آنگاه ... فازی تشکیل میشود. پایگاه قواعد فازی از این نظر که سایر اجزای سیستم فازی برای اجرای این قواعد به شکل مؤثر و کارا استفاده میشوند، قلب یک سیستم فازی محسوب میشوند. در یک موتور استنتاج فازی، اصول منطق فازی برای ترکیب قواعد اگر ... آنگاه ... در پایگاه قواعد فازی به نگاهی از مجموعه فازی A' در U به مجموعه فازی B' در V است.

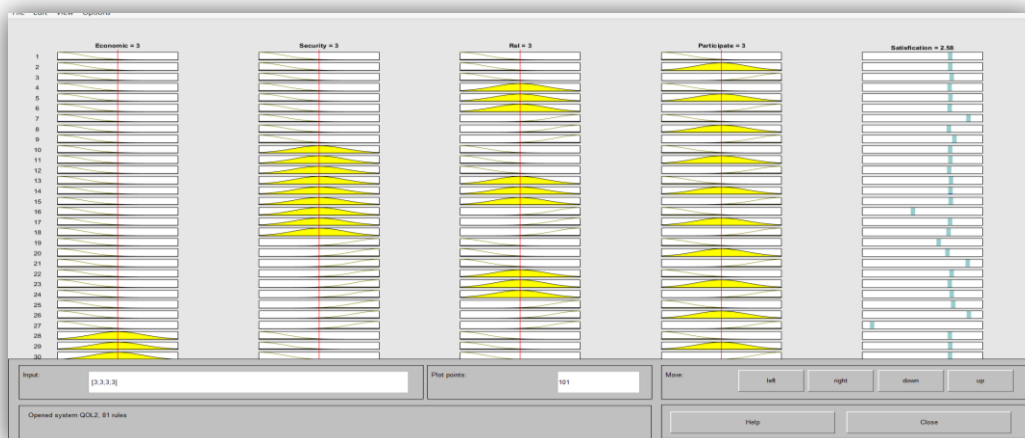
شکل (۴) پایگاه قواعد

مقدار خروجی تعیین می شود، در شکل (۵) پایگاه قواعد و استنتاج را به صورت گرافیکی نشان می دهد، سیستم

منظور از نحوه استنتاج در یک سیستم استنتاج فازی اینست که چگونه بازای یک سیگنال ورودی،

میدهد. حد وسط هر متغیر نمره ۳ است که مدل نشان میدهد با تغییر عدد تاثیر را بروی متغیر وابسته میتوان مشاهده کرد:

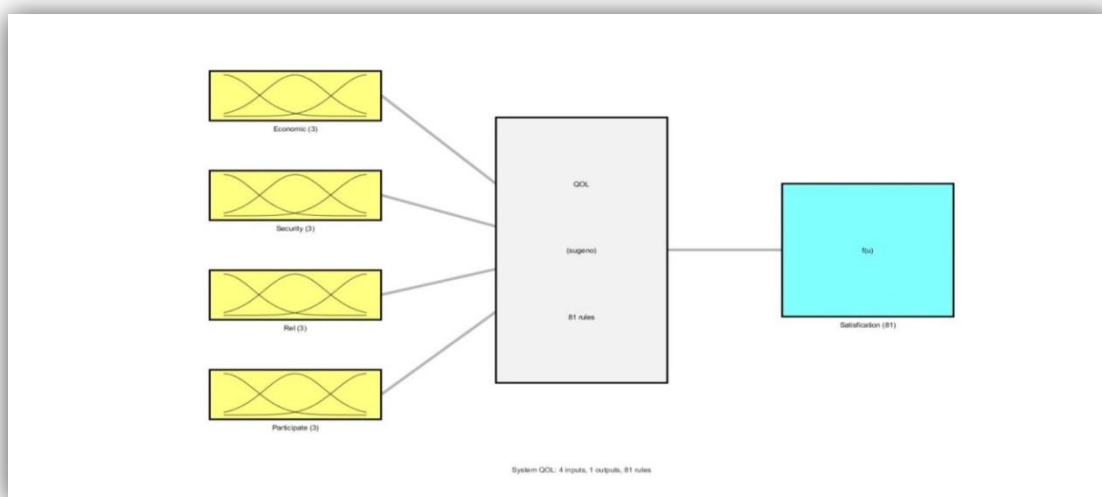
انفیس ۵ ستون را تعیین میکند که از سمت چپ به ترتیب ورودیهای سیستم قرار دارند و آخرین ستون خروجی مورد نظر است. سیستم انفیس درصد مشارکت هر ورودی را برای رسیدن به جواب با رنگ زرد نشان

شکل (۵) نمای گرافیکی پایگاه قواعد

متغیر مستقل، اقتصادی، امنیت، اعتماد و مشارکت و ارتباط را به عنوان ورودی انتخاب می‌کند:

شکل (۶) نشان دهنده ی مدل ورودی و پردازش و خروجی متغیرها تحقیق است. که برای برآورد متغیر وابسته که میزان رضایت از زندگی در محله است چهار

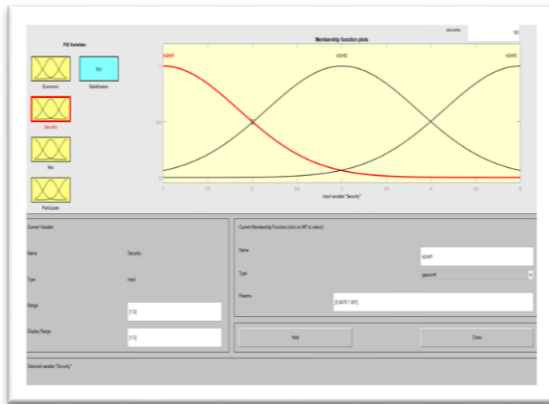
شکل (۶) ساختار مدل استنتاج فازی برای برآورد رضایت مندی

استنتاج فازی مبتنی بر منطق فازی است. منطق فازی در مقابل منطق «صفر و یکی» یا «دودویی» یا «

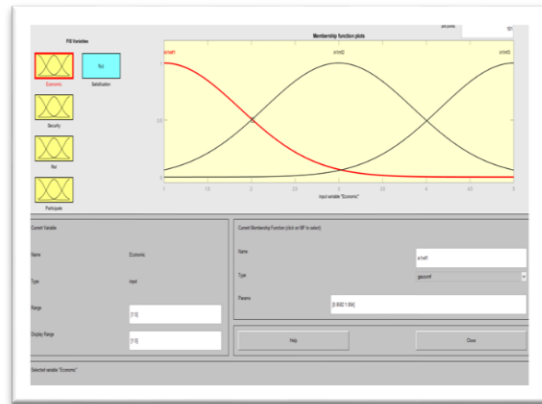
سیستم استنتاج فازی ابزار فرموله کردن یک فرآیند بکمک قواعد اگر-آنگاه فازی است. استنتاج در سیستم

زنگوله‌های ارجحیت دارد (متلب منوال، ۲۰۰۸). بنابراین برای توابع عضویت متغیرهای ورودی از تابع عضویت گاوسین و متغیرهای زبانی پایین، (Low) بالا (High) و متوسط (Medium) استفاده شد. توابع عضویت فازی در اشکال زیر نشان می‌دهد که مقادیر متغیرهای مستقل در چه بازه‌ای تغییر میکند، و معادل‌های زبانی متغیرهای خوب، بد، متوسط و همچنین درجه عضویت فازی را برای هر کدام نشان می‌دهد:

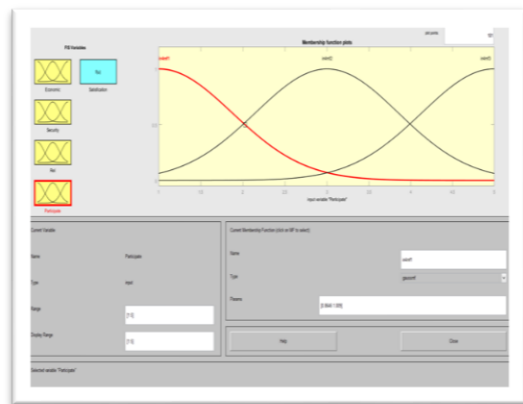
باینری «یا» یا «کلاسیک» قرار دارد. در منطق فازی یک گزاره ممکن است «کاملاً نادرست» یا «کاملاً درست» یا در اکثر مواقع «تا حدی درست و تا حدی نادرست» باشد. به عبارت دیگر ارزش درستی یک گزاره می‌تواند عددی بین صفر و یک باشد. مهمترین گام در مدل انفیس تعریف درست توابع عضویت فازی و مقادیر مربوطه است. توابع عضویت گاوسی و زنگوله‌های محبوبترین روش برای مشخص کردن مجموعه‌های فازی به دلیل دقت بالا هستند. اغلب تابع عضویت گاوسین نسبت به تابع عضویت

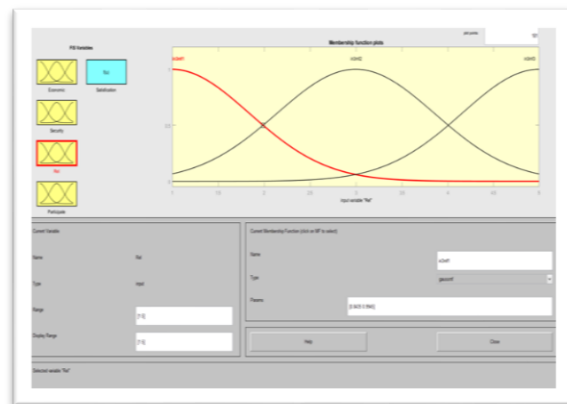
شکل (۸) تابع عضویت فازی متغیر امنیت

شکل (۷) تابع عضویت فازی متغیر اقتصادی

شکل (۱۰) تابع عضویت فازی متغیر مشارکت و ارتباط

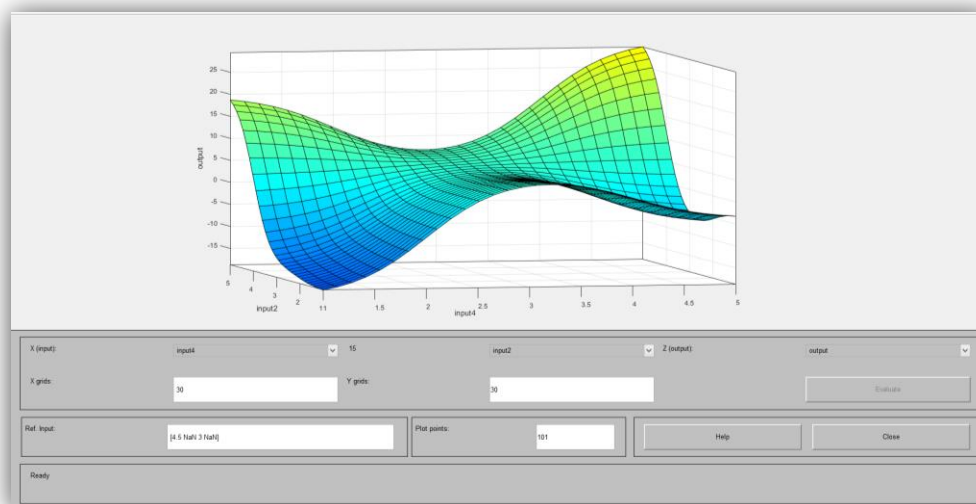

شکل (۹) تابع عضویت فازی متغیر اعتماد

توابع عضویت متغیرهای ورودی و خروجی پایگاه دانش و پارامترهای آنها را نشان می‌دهد. همان طور که در

شکل (۱۱) مدل سه بعدی پایگاه قواعد را نشان می‌دهد که با استفاده از آن میتوانیم میزان اثر گذاری هارا بر روی خروجی بسنجیم:

شکل ها نشان داده شده است برای افزایش انعطاف پذیری سیستم برای هر یک از متغیرها تابع عضویت مخصوص به آن متغیر تعریف شده است.

شکل (۱۱) مدل سه بعدی پایگاه قواعد

گره مدل درختی است که خود به دو بخش دیگر جدا شده است. اولین قدم، پاسخ به این سوال است که کدام یک از فیلدها بهترین شاخه را تولید می‌کند.

عملکردی مشابه مدل های رگرسیون و شبکه عصبی سیستم های استنتاج فازی می توانند رفتار یک پدیده یا فرآیند را صرفا در قالب استفاده از قواعد توصیفی و تجربی بدون نیاز به شناخت مدل دقیق تحلیلی فرمول بندی کنند. حتی سیستم های استنتاج فازی بر خلاف مدل های رگرسیون و شبکه عصبی بدون نیاز به داده های فرآیند، نیز می توانند برای شبیه سازی رفتار یک فرآیند استفاده شوند.

تابع هدف شاخصی از نحوه عملکرد متغیرها در فضای مساله به ما می‌دهد. به عنوان مثال در مساله‌ای که هدف مینیمم سازی باشد مناسبترین متغیر آنست که تابع هدفش کمترین مقدار را داشته باشد.

در شکل (۱۲) نشان می‌دهد که تابع هدف به سمت همگرایی می‌رود، و مدل تخمینی رگرسیون را براساس حداقل شاخ برگ، که حد اقل راه حل مدل طبق شکل

۳-۵. رگرسیون درختی

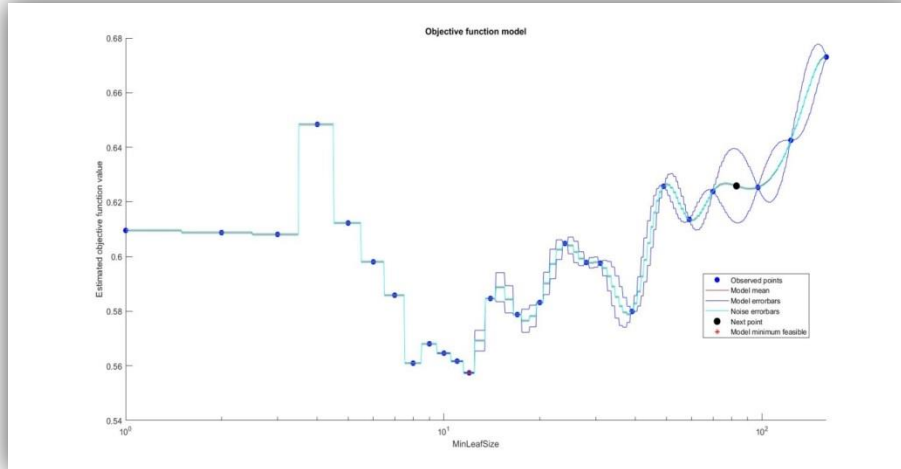
مدل رگرسیون درختی یک مدل ناپارامتری و بدون هرگونه پیش فرض به منظور سنجش رابطه بین

متغیرهای مستقل و متغیر وابسته یا هدف به کار می‌رود و از روشهای مهم داده کاوی است، به طور گسترده در تجارت، صنعت، مهندسی و سایر علوم استفاده شده است. مدل رگرسیون درختی ابزاری قدرتمند در تعیین مهمترین متغیرهای، مستقل و حل مسائل دسته بندی و پیشبینی است، در این مدل، تعدادی رکورد وجود دارد که دسته آنها از قبل معلوم است (متغیر وابسته در آنها معلوم است).

هدف، تهیه درختی است که بتوان به وسیله آن متغیر وابسته یا همان کلاس را برای یک رکورد جدید پیشبینی و تعیین کرد. روش رگرسیون درختی شاخه های خود را به صورت دوتایی و تنها بر اساس یک فیلد (متغیر مستقل) ایجاد میکند. یعنی هر گروه غیر برگ آن، به دو گروه دیگر تفکیک میگردد. منظور ما از گروه غیر برگ،

میتوانیم در یک مدل رگرسیون درختی که تعداد شاخ و برگش ده عدد است زودتر به نتیجه برسیم:

زیر عدد ده را نشان میدهد که در این عدد در کمترین زمان به تخمین و پیشبینی می پردازد، یعنی ما حداقل

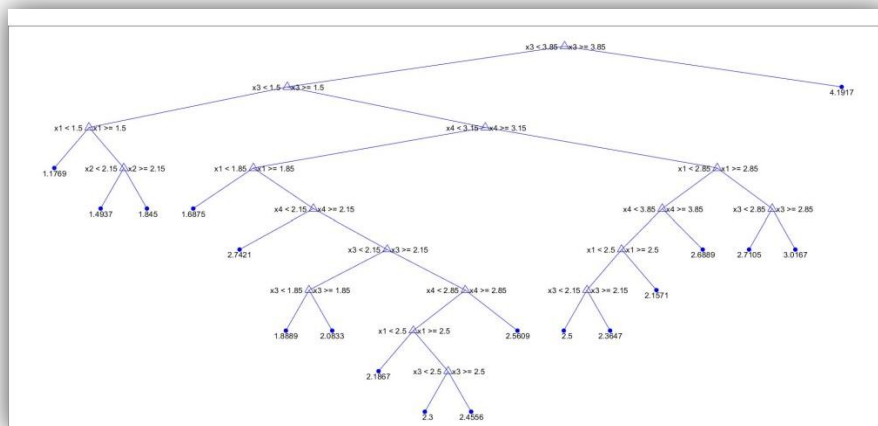
شکل (۱۲) بهینه سازی تابع هدف

۳: ایجاد آمار خلاصه برای گره انتهایی (بریمان و همکاران، ۱۹۸۴، ۲۸۲).

مدل رگرسیون درختی که خروجی آن به صورت شاخ و برگ درخت است عوامل موثر بر ایجاد شرایط مطلوب و رضایت بخش را با استفاده از آزمایش پارامترها بر روی متغیر وابسته شناسایی میکند و به تخمین و پیشبینی و کشف الگو برای میزان رضایتمندی می پردازد(شکل ۱۳):

ساختار رگرسیون درختی بر سه اصل استوار است:

- ۱: مجموعه ای از سؤالات به شکل $X \leq d$ که در آن X متغیر مستقل و d یک مقدار ثابت است و جواب هر سؤال بله / خیر است.
- ۲: بهترین معیار شاخه زدن جهت انتخاب بهترین متغیر مستقل برای ایجاد شاخه جدید.

شکل (۱۳) مدل رگرسیون درختی

ارائه مدل هوشمند برای آسیب‌پذیری اجتماعی در شهرها برنامه ریزی همه جانبه را مقدور می‌سازد. شناخت چنین الگوهایی در برنامه‌ریزی و مدیریت این بخش از جامعه می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. تحلیل مناسب مدل‌های آسیب‌پذیری اجتماعی از مسائل حیاتی در مراکز پیرا شهری است و جزو معیارهای اجتماعی مهم جوامع به شمار می‌آید، کشف چنین مدل‌هایی می‌تواند نقطه شروعی برای تحقیقات تکمیلی در رسته‌های دیگر باشد.

۶. بحث و نتیجه گیری

در حوزه‌ی هوشمند سازی به شناسایی و کشف الگوهای اثرگذاری شاخص‌های مختلف رضایت از زندگی در منطقه مورد مطالعه پرداخته شد. برای این منظور از:

انفیس: که برای ما یک پایگاه قواعد ایجاد که بر مبنای آن می‌توانیم برای سایر موارد در منطقه پیش بینی انجام دهیم. برای دستیابی به پایگاه قواعد ابتدا با شبکه‌های عصبی مصنوعی آموزش و آزمون مدل انجام شد. بر مبنای آموزشی که انجام شد امکان استخراج قواعد مختلف (۹۶ قاعده) برایمان محقق شد.

رگرسیون درختی: که امکان پیش بینی و تخمین میزان رضایتمندی را به ما می‌دهد. که از ویژگی‌های آن تولید درخت برای تصمیم و پیش بینی و کشف و امکان نمایش دانش می‌باشد.

به همین منظور با استفاده از مدل رگرسیون درختی که به صورت درخت است به تفسیر عوامل و پارامترهای موثر و با تکنیک انفیس به شبیه سازی این الگوها و کشف آنها پرداخته شد که برای ما یک پایگاه قواعد ایجاد کرد. تکنیک انفیس این قواعد را به صورت یک شبکه‌ی مصنوعی عصبی استخراج و تبدیل به دانشی کرده است که ما نسبت به موضوع شناخت پیدا کنیم. حال ما می‌توانیم با تغییر پارامترها، افزایش یا کاهش آسیب پذیری منطقه را پیش بینی کنیم.

مطابق شکل (۱۳) که یک الگو برای ما از متغیرهای ورودی (مستقل) که همان $(x_1)(x_2)(x_3)(x_4)$

می‌سازد و تاثیر شرایط هر یک از این متغیرها را بر روی متغیر وابسته ۷ نشان می‌دهد در این مدل x_1 معیار اقتصادی و x_2 معیار میزان امنیت، x_3 معیار اعتماد و نهایتاً x_4 معیار مشارکت و ارتباط است که هر کدام از اینها به صورت متغیر مستقل بر روی متغیر وابسته که همان ۷ (رضایت مندی) است تاثیر دارند. باتوجه به شکل (۱۳) مدل رگرسیون درختی مهمترین عامل اثر گذار برای برآورد رضایتمندی را در x_3 (معیار اعتماد) نشان می‌دهد که اگر $(x_3 < 3.85)$ یعنی عدد معیار اعتماد بزرگتر از عدد ۳٫۸۵ باشد در جهت بالاترین سطح رضایتمندی است و اگر کوچکتر از ۳٫۸۵ باشد $(x_3 > 3.85)$ به شرایط دیگری منتج می‌شود که قاعدتا در سطح پایین‌تری از برآورد رضایتمندی قرار دارند. در جهت توضیحات بیشتر از مدل رگرسیون درختی تولید شده برای این تحقیق (۱۳): از سمت چپ مدل رگرسیون درختی انتهای هر خط که به برگ‌های مدل معروف است نشان می‌دهد که پایین‌ترین سطح رضایتمندی از عدد ۱،۱۷۶۹ شروع و در نهایت به عدد بالاترین سطح رضایتمندی که ۴،۱۹۱۷ است در انتهای مدل در سمت راست خاتمه پیدا میکند. در این میان محل اتصال هر دو خط شرایطی را نشان می‌دهد که در آن متغیر مستقل، برای رسیدن به سطح رضایتمندی میل به کمترین یا بیشترین تاثیرگذاری بر روی متغیر وابسته را دارد یا نه که اگر به انتهای خط یعنی برگ با عدد بالا و نزدیک به عدد سطح رضایت مندی منتج شود، متغیر تاثیر گذار است ولی اگر اعدادش کوچک تر باشد تاثیر گذاری آن متغیر بستگی به شرایط دیگر دارد که با خطی یا به اصطلاح شاخه‌ای دیگر شرط گذاری می‌شود. در مدل رگرسیون درختی تحقیق شاخه‌ها یا به عبارتی خط‌هایی که در یک نقطه به هم می‌رسند دارای شرایطی هستند که اگر به سمت راست مدل، یعنی بهبود وضعیت رضایتمندی واگر به سمت چپ مدل کشیده شود به معنای پایین بودن سطح رضایت مندی نسبت به همان نقطه است. برای مثال در اولین گره (تقاطع) از سمت چپ مدل رگرسیون

در بررسی پیشینه پژوهش دو مورد از مطالعات صورت گرفته با اهداف و نتایج پژوهش حاضر ارتباط بیشتری دارد که به تشریح آن پرداخته می‌شود:

۱: حیدری جوار، فاطمه؛ (۱۳۹۲)، (شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع جرائم در شهرستان کرج)، عوامل اقتصادی مؤثر بر وقوع جرم (فقر و بیکاری، رشد تورم و گرانی، میزان درآمد خانواده، وجود مشاغل کاذب، هزینه و قیمت مسکن)، عوامل اجتماعی مؤثر بر وقوع جرم (ناهنجاری‌های اجتماعی، میزان سطح سواد، تعارض بین نسل‌ها، تراکم جمعیت، وجود قومیت‌های مختلف) و عوامل کالبدی: عدم برخورداری از امکانات مراکز بهداشتی و درمانی، مراکز انتظامی، ورزشی و تفریحی، مراکز فرهنگی و آموزشی، مراکز تجاری و خرید) است.

۲: محمدی دهچشمه، مصطفی؛ (۱۳۹۰)، (مدلسازی مؤلفه‌های ریسک‌پذیری مؤثر در ایمن‌سازی شهر کرج)، پراکنش شاخص‌های ایمنی شهری (به ویژه شاخص‌های کالبدی و اجتماعی) به طور کامل متأثر از یکدیگر می‌باشند. به نحوی که نواحی با ساختار کالبدی ایمن عموماً ضریب ایمنی اجتماعی بالایی از خود نشان می‌دهد و نواحی با ساختار کالبدی و ضریب ایمنی کالبدی پایین، شاخص ایمنی اجتماعی پایینی دارا می‌باشد. این همبستگی به ویژه در محلات مصوب اسکان غیررسمی، محلات با محدوده بافت‌های فرسوده و بافت قدیم شهر عینیت بیشتری دارد.

۷. منابع و ماخذ

۱. ارونسون ایوت، (۱۳۸۵) روانشناسی اجتماعی، ترجمه حسین شاکرکن، تهران، نشر رشد
۲. داوودی، هما و مرضیه اختری (۱۳۹۲) عدالت سنجشی و آسیب‌شناسی آن، مجموعه مقاله رهیافتهای نوین پیشگیری از جرم، قوه قضاییه،
۳. موسوی چلک، سید حسن (۱۳۸۳) مددکاری اجتماعی ۱ (کار با فرد)، انتشارات سمت، تهران.

درختی شرایط زیر حاکم است ($x_1 < 1.5$) که اگر x_1 کوچکتر از ۱٫۵ باشد آنگاه خطی که به سمت چپ یعنی انتهای شاخه (برگ) کشیده می‌شود عدد ۱،۱۷۶۹ که پایین‌ترین سطح رضایتمندی است را نشان می‌دهد همچنین اگر ($x_1 > 1.5$) x_1 بزرگتر از ۱٫۵ باشد برای رسیدن به سطح رضایت مندی مطلوبتر باید شرایط دیگری را در ادامه‌ی شاخه‌اش به سمت راست مدل طی کند یعنی تاثیر متغیرهای مستقل دیگر را نیز باید در ادامه‌ی راه برای کسب اعداد بالاتر رضایت مندی در آن اعمال داشت. بنابراین مدل رگرسیون درختی دانشی در اختیار ما می‌گذارد که بتوانیم شرایط و روند آسیب‌پذیری را در منطقه با استفاده از داده‌های مربوطه تخمین و پیش‌بینی کنیم و همچنین میتوانیم با برنامه ریزی برای تغییر هر کدام از پارمترهای مربوط به متغیرها به سمت بهبود رضایتمندی مردم از زندگی در محله گام مناسبی برداریم که این خود سبب کاهش آسیب‌پذیری منطقه خواهد شد. مدل پیشنهادی در این تحقیق از چند بعد قابل توجه می‌باشد؛ اولین نتیجه آن، آرایه متدولوژی در این زمینه است که با معماری خاص و بهره‌گیری از هوش محاسباتی و پایگاه دانش ارزیابی محیطی انجام شده است و نتیجه دیگر آن ایجاد یک پایگاه دانش براساس مجموعه‌ای از معیارها است که می‌تواند به صورت هوشمند با توجه به شرایط محیط به ارزیابی وضعیت منطقه و همچنین موارد مشابه بپردازد.

از اصلیت‌ترین عوامل آسیب‌پذیری اجتماعی در منطقه مورد مطالعه، براساس معیارها و مطالعات این پژوهش، وضعیت نامطلوب معیار اعتماد (میزان اعتماد به وضعیت بهداشت محله، میزان اعتماد و رضایت از شغل، میزان اعتماد به کفایت درآمد در مقابل هزینه‌ها) و در درجه‌ی دوم معیار رضایت (میزان رضایت از زندگی در محل سکونت، میزان رضایت از مسئولین محله، میزان رضایت از درآمد فعلی برای هزینه زندگی) در میان افراد ساکن این منطقه است.

۴. معیدفر، سعید، هویت محله ای و پیشگیری از جرم) ۱۳۸۷ (مجموعه مقاله همایش ملی پیشگیری از جرم
۵. محمدی، دهچشمه، (۱۳۹۰)، مدلسازی موثلفه‌های ریسک پذیری موثر در ایمن سازی شهر کرج، رساله دکتری به راهنمایی کرامت الله زیاری.
۶. صدیق سروستانی، سیدرحمت الله (۱۳۸۵) آسیب شناسی اجتماعی، تهران، نشر آن
۷. رایینگتن، ارل و واینبرگ، مارتین (۱۳۹۳) رویکردهای نظری هفت گانه در بررسی مسائل اجتماعی، ترجمه رحمت الله صدیق سروستانی، تهران، نشر دانشگاه تهران.
۸. پاپی. عابدین: (۱۳۸۸) بوم شناسی منطقه حصارک بالا و پایین کرج. پژوهشی (از ۱ تا ۲۴)
۹. حیدری جوار، فاطمه، شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع جرائم در شهرستان کرج، (۱۳۹۲) فصل نامه دانش انتظامی البرز، سال اول، شماره اول، پاییز ۱۳۹۲،
۱۰. ستوده، هدایت اله (۱۳۸۹) آسیب شناسی اجتماعی (جامعه شناسی انحرافات) ترهان، نشر آوای نور
۱۱. جلایی پور، محمد رضا و محمدی (۱۳۸۷) جلال، نظریه های متاخر در جامعه شناسی (تالیف و ترجمه) تهران، نشر نی.
۱۲. آقایی، سید سعید، (۱۳۸۳) مبانی مددکاری اجتماعی، تهران، انتشارات دانشکده
۱۳. فروغی، سلیمان، ۱۳۸۹، ارزیابی آسیب پذیری اجتماعی بافت قدیم شهرها در برابر زلزله با استفاده از GIS نمونه موردی، بافت قدیم شهر زنجان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه زنجان.
۱۴. احدنژاد، محسن، ۱۳۸۹، ارزیابی آسیب پذیری اجتماعی شهرها در برابر زلزله نمونه موردی: شهر زنجان، مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای، سال دوم، شماره ۷، صص ۷۱ - ۹
۱۵. فرجی سیکبار، ح. ع.، (1395)، آرایه مدلی برای ارزیابی کیفیت محیط طبیعی نواحی روستایی به کمک سیستم های دانش بنیان. مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی، 5، 1، 1-18
16. Matlab Manual, Fuzzy Logic Toolbox™ User's Guide, 2008.
17. Armas, I. and Gavris, A., 2013, Social vulnerability assessment using spatial multi-criteria analysis (SEVI model) and the Social Vulnerability Index (SoVI model)— a case study for Bucharest, Romania, *Natural Hazards and Earth System Sciences*, Vol. 13, No. 6, PP. 1481– 1499.
18. Birkmann, J., Cardona, O. D., Carreño, M. L., Barbat, A. H., Pelling, M., Schneiderbauer, S. and Welle, T., 2013, Framing vulnerability, risk and societal responses: The move framework, *Natural Hazards*, Vol. 67, No. 2, PP. 193- 211.
19. B reiman, L., Friedman J., Olshen R., and Stone. C, (1984), *Classification and Regression Trees*,
20. Krueger , E., S. A. Prior, D. Kurtener, H. H. Rogers, and G. B. Runion. 2011. *Characterizing root*
21. Jang, J. S. R. 1992. *Neuro-fuzzy modeling architecture analyses and applications*. Dissertation of
22. Becker, H. (1973) *Outsiders: Studies in sociology of deviance*, Glencoe, free press.
23. : Chambliss , W (1973) *problems of industrial society, reading mass , addision -wesley*.
24. Ebrahimian Ghajary, Y., Alesheikh, A. A., Modiri, M., Hosnavi, R. and Abbasi, M., 2014, Modeling the vulnerability of urban buildings using Delphi and AHP methods in GIS (Case study: Region 6 of Tehran municipality), Vol. 23, No. 91, PP. 5- 20. (In Persian)
25. : Fuller, R and Myers, R (1941) “ some aspects of a theory of social problems” *American sociological review* 6
26. : Kitsuz, J and malkum, S (1973) *social problems*”, spring, vol 20.

27. : Merton,r(1938) “social structure and anomie”, American sociological review, 3 oct.
28. : Smith, Samuel(1911),social pathology .new York: McMillan.
29. : Sutherland(1966)principles of criminology, seventh edition, new York: j.b. lippinocct co.
30. : Sutherland,e & Cressey,d(1949) white collar crime, New York: Dryden press.
31. : Thomas &f.zenanieki(1927)the polish peasant in Europe and America,2 vol. new York:knopf.
32. Faraji Sabokbar, H. A., Nadi, B. and Rezaie Narimisa, M., 2017, Factors affecting vulnerability zoning district 6 of Tehran and vulnerability in the face of natural disasters, Jourbal of Urban Management Studies, Vol. 8, No. 28, PP. 1- 11. (In Persian)